

CICLE DE LECTURES POÈTIQUES AL VAPOR BADIA

2a. sessió: Dimecres 28 de març de 2018, a càrrec de Josep Gerona

EMILY DICKINSON (1830- 1886)

És la poeta nord-americana del s. XIX més valorada, al costat de Walt Whitman. La seva obra té la capacitat de *desconcertar* el lector per la intencionalitat absolutament *rebel* del seu estil personal. No sotmesa a les servituds de la publicació, va saber mantenir una gran llibertat temàtica i d'estil en una obra ingent, en què Sam Abrams hi destaca les següents virtuts: profunditat conceptual, experimentalisme formal, autenticitat i sentit de l'humor, independència i capacitat crítica. En una carta a Higginson, el seu primer mentor, Emily diu de la seva poesia que és «spasmodic, uncontrolled, explosive» i es defineix ella mateixa com «the only Kangaroo among the Beauty». Va escriure gairebé 1800 poemes, que es van anar publicant després de la seva mort de manera fragmentària i amb greus alteracions, fins que l'any 1955 no va aparèixer l'edició crítica de Thomas H. Johnson, que recull 1775 poemes. Posteriorment, Ralph W. Franklin va publicar la seva edició, que n'amplia el nombre fins a 1789 i els ordena cronològicament.

POEMES AGRUPATS PER «TEMES»

1. AMOR

J 14/F 5 (1858)

*One Sister have I in our house,
And one, a hedge away.
There's only one recorded,
But both belong to me.*

*One came the road that I came —
And wore my last year's gown —
The other, as a bird her nest,
Builded our hearts among.*

*She did not sing as we did —
It was a different tune —
Herself to her a music
As Bumble bee of June.*

*Today is far from Childhood —
But up and down the hills
I held her hand the tighter —
Which shortened all the miles —*

*And still her hum
The years among,
Deceives the Butterfly;
Still in her Eye
The Violets lie
Mouldered this many May.*

*I spilt the dew —
But took the morn —
I chose this single star
From out the wide night's numbers —
Sue — forevermore!*

*Una Germana tinc a casa nostra,
i una altra a una tanca de distància.
només una consta en el registre
però totes dues em pertanyen.*

*L'una va venir pel mateix camí que jo —
i duia el meu vestit de l'any passat —
l'altra, com l'au el seu niu,
va construir entre els nostres cors.*

*Ella no cantava com nosaltres —
la seva era una melodia diferent —
tenia una música pròpia
com el borinot de juny.*

*Avui la Infantesa ja és llunyana —
però pujant i baixant turons
jo li agafava la mà amb més força —
i això escurçava tota distància —*

*I encara la seva tonada
passats tants anys,
enganya la papallona;
encara en el seu Ull
hi juven les Violetes
marcides en tants mesos de maig.*

*Vaig ignorar la rosada —
i em vaig quedar l'alba —
vaig triar aquest estel únic
dels molts que habiten la nit —
Sue — per sempre més!*

(Versió de Dolors Udina)

J 249/F 269 (1861)

*Wild nights — Wild nights!
Were I with thee
Wild nights should be
Our luxury!*

*Futile — the Winds —
To a Heart in port —
Done with the Compass —
Done with the Chart!*

*Rowing in Eden —
Ah, the Sea!
Might I but moor — tonight —
In thee!*

*Nits salvatges — Nits salvatges!
Si fos amb tu
les nits salvatges serien
un luxe per a nosaltres!*

*Fútils — els Vents —
per un Cor a port —
que ha deixat la Brúixola —
que ha deixat el Mapa!*

*Remant a l'Eden —
Ah, el Mar!
si pogués fondejar — aquesta nit —
en tu!*

(Versió de Dolors Udina)

J 1568/F 1597 (1883)

*To see her is a Picture —
To hear her is a Tune —
To know her an Intemperance
As innocent as June —
To know her not — Affliction —
To own her for a Friend
A warmth as near as if the Sun
Were shining in your Hand.*

*Veure-la és com un Quadre —
Sentir-la, una Tonada —
Conèixer-la una Intemperància
Tan innocent com Juny —
No conèixer-la — Aflicció —
Tenir-la d'Amiga
Una calor tan propera com si el Sol
Et brillés a les Mans.*

(Versió de Montserrat Abelló)

2. MORT

J 369/F 412 (1862)

*She lay as if at play'
Her life had leaped away —
Intending to return —
But not so soon —*

*Her merry Arms, half dropt —
As if for lull of sport —
An instant had forgot —
The Trick to start —*

*Her dancing Eyes — ajar —
As if their Owner were
Still sparkling through
For fun — at you —*

*Her Morning at the door —
Devising, I am sure —
To force her sleep —
So light — so deep —*

*Jeia com si jugant
La seva vida hagués saltat lluny —
Amb la intenció de retornar —
Però no tan d'hora —*

*Els seus gràcils Braços, mig caiguts —
Com si en una pausa del joc —
Un instant haguessin oblidat —
El Truc per començar —*

*Els seus Ulls dansarins — mig clucs —
Com si la seva Possedora els fes
Encara espurnejar
Per diversió — per a tu —*

*El seu Matí a la porta —
Planejant, estic segura —
Com forçar el seu son —
Tan lleu — tan profund —*

(Versió de Josep Gerona)

J 1573/F 1603 (1882)

*To the bright east she flies,
Brothers of Paradise
Remit her home,
Without a change of wings,
Or Love's convenient things,
Enticed to come.*

*Fashioning what she is,
Fathoming what she was,
We sleep we dream —
And that dissolves the days
Through which existence strays
Homeless at home.*

*Vers l'est clar ella s'envola,
Germans del Paradís
La remetem a casa,
Sense que cap canvi d'ales,
O coses bones de l'Amor,
L'atreguin a tornar.*

*Forjant el que és,
Furgant el que fou,
Dormim somiem —
I això dilueix els dies
Per on l'existència es perd
Orfes a casa.*

(Versió de Montserrat Abelló)

J 1603/F 1662 (1883)

*The going from a world we know
To one a wonder still
Is like the child's adversity
Whose vista is a hill,
Behind the hill is sorcery
And everything unknown,
But will the secret compensate
For climbing it alone?*

*L'anada d'un món que coneixem
a un d'encara inconegut
és com l'adversitat del nen
que té la vista d'un turó
darrere del qual hi ha la màgia
i tot el desconegut,
però li compensarà el secret
pujar-hi tot sol?*

(Versió de Dolors Udina)

3. DÉU I RELIGIÓ

J 324/F 236 (1861)

*Some keep the Sabbath going to Church —
I keep it, staying at Home —
With a Bobolink for a Chorister —
And an Orchard, for a Dome —*

*Some keep the Sabbath in Surplice —
I, just wear my Wings —
And instead of tolling the Bell, for Church,
Our little Sexton — sings.*

*God preaches, a noted Clergyman —
And the sermon is never long,
So instead of getting to Heaven, at last —
I'm going, all along.*

*Algunos guardan el Domingo yendo a la Iglesia —
Yo lo guardo en mi Casa —
Con un Jilguero en vez de Coro —
Y por Cúpula un Huerto —*

*Algunos pasan el Domingo con la Sobrepelliz —
Yo sólo con mis Alas —
Y en lugar de tocar las Campanas a Misa,
Nuestro Sacristanillo — canta.*

*Dios predica, notable Sacerdote —
Y el sermón nunca es largo,
Así, en lugar de ir al Cielo al final —
Me voy desde el principio.*

(Versión de Margarita Ardanaz)

J 664/F 279 (1862)

*Of all the Souls that stand create —
I have Elected — One —
When Sense From Spirit — files away —
And Subterfuge — is done —
When that which is — and that which was —
Apart — intrinsic — stand —
And this brief Drama in the flesh —
Is shifted — like a Sand —
When Figures show their royal Front —
And Mists — are carved away,
Behold the Atom — I preferred —
To all the lists of Clay!*

*De totes les Ànimes que han estat creades —
N'he escollit — Una —
Quan el Sentit i l'Esperit — s'arxivien separats —
I el subterfugi — acaba —
Quan allò que és — i que va ser —
S'aixequen - intrínsecs — apart —
I aquest breu Drama de la carn —
És mogut — com sorra —
Quan les Figures mostren el seu Front reial —
I les Boires — són esculpides
He preferit — contemplar l'Àtom —
A tots els catàlegs d'Argila!*

(Versió d'Isabel Ripollès)

J 632/F 598 (1863)

*The Brain — is wider than the Sky —
For — put them side by side —
The one the other will contain
With ease — and You — beside —*

*El Cervell — és més ample que el Cel —
Perquè — posa'ls un al costat de l'altre —
Un contindrà l'altre
Amb facilitat — i a Tu — a més a més —*

*The Brain is deeper than the sea —
For — hold them — Blue to Blue —
The one the other will absorb —
As Sponges — Buckets — do —*

*El Cervell és més profund que el mar —
Perquè — abraça'ls — Blau contra Blau —
Un a l'altre absorbirà —
Com les Esponges — amb les galledes — fan —*

*The Brain is just the weight of God —
For — Heft them — Pound for Pound —
And they will differ — if they do —
As Syllable from Sound —*

*El Cervell només és el pes de Déu —
Perquè — Sospesa'ls — Lliura per Lliura —
I diferiran — si ho fan —
Com la Sí·l·laba del So —*

(Versió d'Isabel Ripollès)

4. NATURA

J 36/F 45 (1858)

SNOW FLAKES

*I counted till they danced so
Their slippers leaped the town,
And then i took a pencil
To note the rebels down.
And then they grew so jolly
I did resign the prig,
And ten of my once stately toes
Are marshalled for a jig!*

FLOCS DE NEU

*Els vaig comptar fins que tot dansant
Les seves sabatilles saltironaven sobre el poble,
Aleshores vaig agafar un llapis
Per prendre nota dels rebels.
Però llavors van enjogassar-se tant
Que vaig deixar de fer la pedant,
I els meus abans quiets deu dits dels peus
Es van disposar a ballar una giga!*

(Versió de Carles Duarte)

J 214/F 207 (1861)

*I taste a liquor never brewed —
From tankards scooped in pearl —
Not all the Frankfort Berries
Yield such an Alcohol!*

*Inebriate of air — am I —
And Debauchee of Dew —
Reeling — through endless summer days —
From inns of molten Blue.*

*When "Landlords" turn the drunken Bee
Out of the Foxglove's door,
When Butterflies — renounce their "drams" —
I shall but drink the more!*

*Till Seraphs swing their snowy Hats —
And Saints — to windows run —
To see the little Tippler
Leaning against the — Sun!*

*Tasto un licor com mai ningú no el feia:
en veires emperlats prou el veureu servir.
Ni en les bótes del Rin maduraria
un alcohol així.*

*Em sento tota embriagada d'aire
i faig tentines: he begut rou pur,
aquests dies d'estiu, que són llarguíssims,
als hostals de l'atzur.*

*Quan facin fora els amos, embriaga, l'abella,
que a l'hostal d'una flor cerca recés,
i quan les papallones el seu licor no vulguin,
jo encara en beuré més!*

*Fins que barrets de neu els serafins agitin
i a les finestres vagin els Sants, en gran estol,
per veure la noieta embriagada,
que es recolza en el Sol.*

(Versió de Marià Manent)

J 441/F 519 (1863)

*This is my letter to the World
That never wrote to Me —
The simple News that Nature told —
With tender Majesty*

*Her Message is committed
To Hands I cannot see —
For love of Her — Sweet — countrymen —
Judge tenderly — of Me.*

*Al món dic en aquesta lletra
—mai no m'ha contestat! —
allò que em digué la Natura
amb tendra majestat.*

*A mans que mai no he pogut veure
el missatge és lliurat.
Per ella, oh gent de ma pàtria!
judiqueu-me amb bondat.*

(Versió d'Agustí Bartra)

J 605/F 513 (1863)

*The Spider holds a Silver Ball
In unperceived Hands —
And dancing softly to Himself
His Yarn of Pearl — unwinds —*

*He plies from Nought to Nought —
In unsubstantial Trade —
Supplants our Tapestries with His —
In half the period —*

*An Hour to rear supreme
His Continents of Light —
Then dangle from the Housewife's Broom —
His Boundaries — forgot —*

*L'aranya du una bola de plata
entre les mans invisibles —
ballant suaument per a ella
el fil de perla — desfà —*

*Singla entre el no-res i el no-res —
indústria diàfana —
suplanta els nostres tapissos amb els seus —
en només la meitat de temps —*

*una hora per alçar
continents de llum —
i penjar llavors des de l'escombra de la mestressa —
les seves fronteres — oblidades —*

(Versió d'Anna Crowe)

5. OBRA POÈTICA

J 290/F 319 (1862)

*Of Bronze — and Blaze —
The North — Tonight —
So adequate — it forms —
So preconcerted with itself —
So distant — to alarms —
And Unconcern so sovereign
To Universe, or me —
Infects my simple spirit
With Taints of Majesty —
Till I take vaster attitudes —
And strut upon my stem —
Disdaining Men, and Oxygen,
For Arrogance of them —*

*My Splendors, are Menagerie —
But their Competeless Show
Will entertain the Centuries
When I, am long ago,
An Island in dishonored Grass —
Whom none but Beetles, know.*

*De Bronce — y Fuego —
El Norte — esta Noche —
Tan adecuadamente — se sustenta —
Tan concertado con sí mismo —
Tan distante — a la alarma —
La soberana Indiferencia
A mí o al Universo —
Infecta mi sencillo espíritu
Con Tintes de Grandeza
Hasta que adopto actitudes más vastas —
Y contoneo sobre mi tallo —
Desdeñando a los Hombres y al Oxígeno,
por su Arrogancia —*

*Mis Esplendores son Domésticos —
Mas su Espectáculo Simpar
Deleitará a los Siglos
Cuando yo me haya ido,
Una Isla de Hierba deshonrada —
de Escarabajos sólo — conocida.*

(Versión de Margarita Ardanaz)

J 1063/F 1097 (1865)

*Ashes denote that Fire was —
Revere the Grayest Pile
For the Departed Creature's sake
That hovered there awhile —*

*Fire exists the first in light
And then consolidates
Only the Chemist can disclose
Into what Carbonates —*

*Les Cendres denoten que hi hagué Foc —
Venerar la Pila més Grisà
Per la Criatura Partida
Que va planar per allà durant una estona —*

*El Foc és la primera llum que existeix
I aleshores es consolida
Només el Químic el pot revelar
Dins el que Carbonata —*

(Versió d'Isabel Ripollès)

J 1058 – F 1038 (1865)

*Bloom — is Result — to meet a Flower
And casually glance
Would scarcely cause one to suspect
The minor Circumstance*

*Assisting in the Bright Affair
So intricately done
Then offered as a Butterfly
To the Meridian —*

*To pack the Bud — oppose the Worm —
Obtain its right of Dew —
Adjust the Heat — elude the Wind —
Escape the prowling Beex*

*Great Nature not to disappoint
Awaiting Her that Day —
To be a Flower, is profound
Responsibility —*

*Floriment — és el Resultat — trobar una Flor
I fer-li una ullada cofoia
Díficilment ens faria sospitar
La menor Circumstància*

*Assistent en el Brillant Assumpte
Tan intricadament enllestit
Després ofert com una Papallona
Al Migdia —*

*Per prémer el Brot — oposar-se al Cuc —
Obtenir el seu dret de Rosada —
Ajustar la Temperatura — eludir el Vent —
Escapar de l'Abella que la ronda*

*La Gran Natura no decebre
Que l'espera fins aquell Dia —
Ser una Flor, quina profunda
Responsabilitat —*

(Versió de Josep Gerona)

6. ALTRES

J 303/F 409 (1862)

*The Soul selects her own Society —
Then — shuts the Door —
To her divine Majority —
Present no more —*

*Unmoved — she notes the Chariots — pausing —
At her low Gate —
Unmoved — an Emperor be kneeling
Upon her Mat —*

*I've known her — from an ample nation —
Choose One —
Then — close the Valves of her attention —
Like Stone —*

*Su propia Compañía el Alma escoge —
Luego — cierra la Puerta —
A su divina Mayoría —
Y no aparece más —*

*Impasible — advierte las Carrozas — que se detienen —
Ante su Verja —
Impasible — de hinojos un Emperador
Sobre su Estera —*

*He sabido que — de un ámbito extenso —
Elige Una —
Luego — de su atención cierra las Valvas —
Como la Losa —*

(Versión de Margarita Ardanaz)

J 475/F 710 (1863)

*Doom is the House without the Door —
'Tis entered from the Sun —
And then the Ladder's thrown away,
Because Escape — is done —*

*'Tis varied by the Dream
Of what they do outside —
Where Squirrels play — and Berries dye —
And Hemlocks — bow — to God —*

*El Destino es la Casa sin la Puerta —
A la que se entra desde el Sol —
Y luego se retira la Escalera,
Porque la Fuga — se acabó —*

*Trocada por el Sueño
De lo que están haciendo fuera —
Donde juegan las Ardillas — y las Bayas agonizan —
Y las Cicutas — se inclinan — ante Dios —*

(Versión de Margarita Ardanaz)

J 1587/F 1593 (1882)

*He ate and drank the precious Words —
His Spirit grew robust —
He knew no more that he was poor,
Nor that his frame was Dust —*

*He danced along the dingy Days,
And this Bequest of Wings
Was but a Book — What Liberty
A loosened spirit brings —*

*Va menjar i va beure les Paraules precioses —
El seu esperit va créixer vigorós —
Va oblidar que era pobre,
I que el seu cos era de Pols —*

*Va ballar durant els Dies tenebrosos
I aquest Llegat d'Àles
No era sinó un Llibre — Quina Llibertat
Dóna un esperit alliberat —*

(Versió de Carles Duarte)

"Hope" is the thing with feathers —
That perches in the soul —
And sings the tune without the words —
And never stops — at all —

And sweetest — in the Gale — is heard —
And sore must be the storm —
That could abash the little Bird
That kept so many warm —

I've heard it in the chilliest land —
And on the strangest Sea —
Yet — never — in Extremity,
It asked a crumb — of me.

"Esperanza" es la cosa con plumas —
Que se posa en el alma —
Canta la melodía sin palabras —
Y no se para — nunca —

La más dulce — que en la Galerna — se oye —
Y áspera la tormenta debe ser —
Que abatir pueda al Pajarillo
Que dio calor a tantos —

En la más fría tierra la he oído —
Y en el Mar más ajeno —
Aunque, nunca, en Apuros,
Me ha pedido una miga.

(Versión de Margarita Ardanaz)

FONLATRIA

On has marxat
veneta meva,
entendridora?
Em deia l'ocellet una cançó
i em portava sempre l'esperança.
On has volat
que fa quaranta dies
que no et sento refilar
dins el meu cap
ni fora?
On pons els teus ouets
aquesta temporada?

Josep Gerona: *Hospital General*
Ed. Emboscall, Vic 2007.

AVANZANDO

I

A mi hijita,
María Gerona Ayala,
le habrían gustado mucho
los versos de Emily Dickinson.
Cuando le regalamos el libro a su madre

—la sobria traducción de Margarita—,
quiso escribirle una dedicatoria —era muy lista.
Cuando yo compuse aquel poema después
—el pajarillo de la esperanza
atacado por la tormenta— a partir del 254,
se lo comenté y disfrutaba comprendiendo
cómo iba sacando una cosa de la otra.
Cuando ella murió, ahora
hace algo más de un año,
yo ya vi que debía abandonar
nuestra ilusión: ella quería ser escritora.
.....
Pero ahora estoy cambiando
y me ha dado por pensar
si su alma habrá encontrado a la de Emily,
y que tal vez andarán las dos por esos cielos
conversando de flores, de nubes y de pájaros;
y algunas veces incluso imagino
—si me consuelo con Rimpoché y me tomo algo—
que a lo mejor sus dos almitas
fueron y son la misma —una sola—
y que estarán felices conociendo
el amargo secreto de las cosas.

Josep Gerona, poema al *Quadern Emily Dickinson*. Papers de Versàlia, Sabadell 2012.

BIBLIOGRAFIA RECENT EN CATALÀ

- *Jo no sóc ningú! Qui ets tu?* Antologia i trad. de D. Sam Abrams. Vic: Cafè Central/Eumo, 2002.
- *Amberst. LXXX poemes*. Trad. de Carme Manuel Cuenca i Paul S. Derrick. Paiporta: Denes, 2004.
- *Emily Dickinson*. Diversos traductors (Dolors Udina, Carles Duarte, Anna Crowe, Montserrat Abelló). Sabadell: Quaderns de Versàlia, 2012.
- *Aquesta és la meva carta al món*. Antologia i trad. de Marcel Riera. Barcelona: Proa, 2017.